

***Age Friendly Museums.* Een kwalitatief
onderzoek naar mogelijkheden rond
samenwerking tussen musea en
woonzorgcentra.**

ONDERZOEK DOOR LIZE DE DONCKER, MASTER AGOGISCHE
WETENSCHAPPEN, VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL

OVERZICHT

- Inleiding
- Age Friendly Museums (literatuurstudie)
- Praktijkonderzoek
- Onderzoeksresultaten
- Aanbevelingen
- Vragen en discussie

INLEIDING

AGE FRIENDLY MUSEUMS

MUSEA & ACTIVE AGEING

**OUDEREN EN MUSEUMBEZOEK:
SITUATIESCHETS**

BEGRIPSBEPALING AGE FRIENDLY MUSEUMS

Musea en Active Ageing

- **Musea in de samenleving**
 - Musea als instituut voor het welbevinden
 - Levenslang en levensbreed leren
 - Ongelijke participatie -> outreach
- **Rol van cultuur in het Active Ageing proces**
 - Museumcollecties en welbevinden
 - Gevoel zelfwaarde, geluk, enthousiasme,...

Ouderen en musea: een situatieschets

Museumparticipatie van ouderen

- Museumbezoek daalt vanaf 65-jarige leeftijd
- Niet-participanten: sterke oververtegenwoordiging van 75-plussers
- Vooral interesse voor beeldende kunst en erfgoed
- Ook andere sociodemografische factoren spelen een rol
- Rekening houden met cohorde-effecten

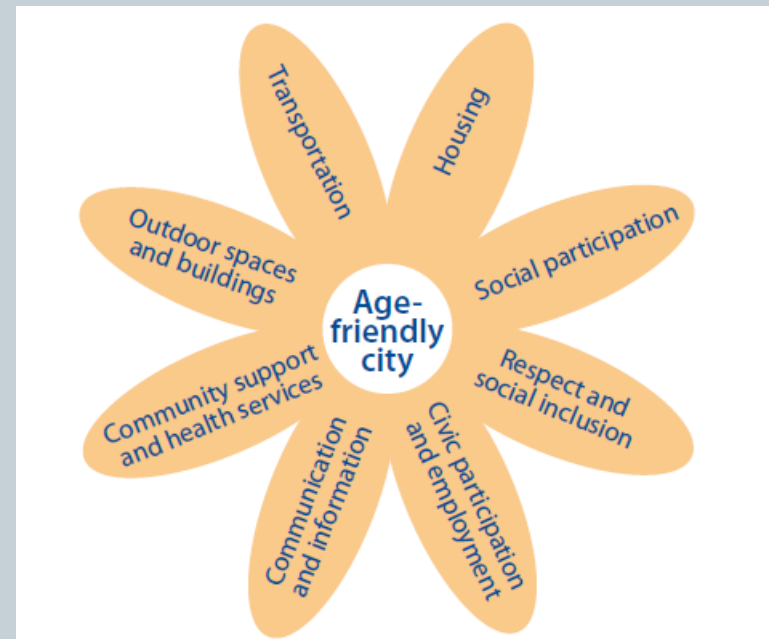
Drempels voor cultuur- en museumparticipatie

- Invloed van gezondheid, praktische zaken, slechte ervaringen,...
- Verband tussen leeftijd & drempels
- Desinteresse: rol van cultureel kapitaal?

Age Friendly Museums

- Age Friendly Cities (World Health Organization)

→ **Wat is een leeftijdsvriendelijk museum?**

An age friendly museum:

- embraces the opportunities and challenges that an ageing population and its demographic changes bring; age is not a barrier to engagement or participation.
- recognises that older people are far from homogenous and have varied lifestyles, life experiences, viewpoints, requirements and potential routes to museum collections.
- provides sustainable, high quality and relevant opportunities for participation and engagement that meet older audience's needs, and should take steps to reach out to those unable to visit.
- addresses physical access needs – including seating with back rests and arms!
- uses collections dynamically to value individual life stories and encourage new experiences, learning and creative thought.
- celebrates ageing and the positive contribution of older people to society. It works to dispel negative perceptions of ageing and forge better links between generations.
- values the knowledge, skills and experience all older people carry with them, whether they be staff, volunteers or visitors.
- collaborates to share practice, advocate its work and continue learning – with other museums, health and social care professionals, academics, older people's organisations and older people in its local community.
- has a commitment to developing its staff and providing necessary training at all levels, in order to better engage with and understand older audiences.

Age Friendly Museums

- Fysieke toegankelijkheid
 - Comfort als voorwaarde om te kunnen genieten
 - Noden van ouderen
- Communicatie en informatie
 - Gebruik van verschillende media
 - Inhoudelijke boodschap

- Sociale interactie en participatie
 - Sociaal contact en cultuurparticipatie
 - Participatie in de instelling
 - Sociale isolatie vermijden

- Zorg en gezondheid
 - Therapeutische kracht?
 - Contact met objecten
 - Samenwerken met zorgsector

- **Activiteiten en educatie**
 - Diversiteit binnen groep ouderen
 - Empowerment

- **Het museum Extra Muros**
 - Publieksonwikkeling: 'nieuwe' ouderen bereiken
 - Outreachmethodiek voor ouderen?

- Outreachmethodieken voor ouderen
 - Wegwerken praktische drempels
 - Inzetten op sociale interactie
 - Culturele drempels aanpakken
 - Ouderen bereiken die niet naar het museum kunnen komen

PRAKTIJKONDERZOEK

ONDERZOEKSDOELSTELLING

OVERZICHT PROJECTEN / RESPONDENTEN

ONDERZOEKSMETHODIEK

Onderzoeksdoelstelling

- Focus op enkele zaken van Age Friendly Museum
 - Samenwerking met de zorgsector
 - Publieksontwikkeling
- Afbakening: woonzorgcentra
- Onderzoeksvragen: doelstellingen, samenwerkingsvormen, methodieken, resultaten, belemmeringen, toekomstmogelijkheden
- Vijf praktijkvoorbeelden in Vlaanderen

Projecten en respondenten

- Selectiecriteria
 - Samenwerking zorgwerkers & museummedewerkers
 - Gericht op bewoners
 - Extra Muros element

TRACK in residence	Emo-tapijt MIAT	Design museum Gent	Studio Alijn	Erfgoedkoffier MAS
S.M.A.K.	M.I.A.T.	Design museum Gent	Huis van Alijn	Museum aan de Stroom
3 WZW	4 WZC	1 WZC	1 WZC / Kronkels	WZC's
OCMW Gent KUNSTWERK TR	OCMW Gent	OCMW Gent	Arteveldehogeschool	OCMW Antwerpen VORMINGPLUS

Onderzoeksmethodiek

- Kwalitatief onderzoek
 - Beschrijvend onderzoek
 - Exploratief, verkennend onderzoek
 - Cyclisch-iteratief
- 8 individuele interviews, 5 groepsgesprekken (22 respondenten)
 - + enkele interviews om de onderzoeksdoelstelling af te bakenen

ONDERZOEKSRESULTATEN

WAAROM SAMENWERKEN?

HOE SAMENWERKEN?

EXTRA MUROS?

PUBLIEKSONTWIKKELING

TOEKOMST EN BELEMMERINGEN?

Waarom samenwerken?

Vanuit de zorgsector

- **Meerwaarde voor bewoners**

- Aansluiting leefwereld
- Sociale interactie
- Gelaagdheid

“Het is goed wanneer dementerenden ook kunnen meedoen en dat bewoners kunnen toekijken als ze daar zin in hebben. Passief meegenieten is heel belangrijk.”

- **Positieve beeldvorming**
 - Nieuwe blik op het ouder worden
 - Kunst en *Ageism*
- **Samenwerking met andere sectoren**
 - Expertise binnenbrengen
 - Ondersteuning
- **Verankering buurt/WZC**
- **Praktische zaken**

Waarom samenwerken?

Vanuit de museumsector

- **Maatschappelijke doelstelling**
- **Collectie als vertrekpunt**

“Het doet me een enorm plezier dat de collectie ook op andere manieren gebruikt kan worden. Gesprekken met ergotherapeuten geven mij veel energie.”

> cf. Active Collections (Matassa, 2010)

- **Kennis van ouderen** inzetten voor **collectieonderzoek**
- **Prioriteiten...**
 - Museumbeleid /visie
 - Huidige publiek als indicator
 - Inclusie

Resultaten samenwerking

- Musea/ergoed en **active ageing**
- Museum (beter) leren kennen
- Dynamiek op gang brengen

- Zorgwerkers als brug tussen bewoners en het museum
- Expertisedeling
- Rol van extra partners

Hoe samenwerken?

- Samenwerkingsvormen
- Verschillende methodieken
- Extra muros?

Samenwerkingsvormen

- Projectmatige samenwerking
 - Duidelijk begin, einde en doel
- Structurele samenwerking
 - Intern overleggen en samenwerken
 - Bewoners niet actief betrokken
- Aanbodgericht
 - Activiteit voor woonzorgcentra
 - Resultaat van een structurele samenwerking

Methodieken

- Intergenerationeel aspect
- Creativiteit en co-creatie
- Reminiscentie
- Digitale mogelijkheden

Extra Muros?

- Activiteit binnen het woonzorgcentrum

“Of ze nu in het woonzorgcentrum of in het museum met de collectie bezig zijn... het zijn allemaal mensen die met het verhaal te maken hebben. Dat is voor mij gelijkwaardig. Hoewel ze niet in de statistieken staan zijn het mentaal ergens ook museumbezoekers.”

- Voorbereiding of naverwerking
- Digitale mogelijkheden?

Samenwerkingsverbanden tussen musea en woonzorgcentra

	Projectgericht	Interne samenwerking	Aanbodgericht
WAT	<p>Bewoners actief betrekken Creatieve methodes Reminiscentie Intergenerationele elementen</p> <p>Mogelijkheden voor positieve beeldvorming</p>	<p>Interne expertisedeling tussen museummedewerkers en zorgwerkers</p> <p>Vorbereiding museaal aanbod voor woonzorgcentra</p> <p>Collectie wordt ingezet voor reminiscëntiedoelinden</p>	<p>Museaal aanbod voor meerdere woonzorgcentra</p> <p>Resutaat voor interne samenwerking</p> <p>Reminiscentieactiviteit op basis van de collectie</p>
LINK MET MUSEUM	<p>Museumbezoek is noodzakelijk</p> <p>Extra muros bestaat uit voorbereiding of naverwerking</p>	<p>Museumbezoek niet noodzakelijk</p> <p>Extra muros bestaat uit activiteit op basis van museumcollectie</p>	
PUBLIEKS ONTWIKKELING	<p>Participatie</p> <p>Andere museumervaringen</p>	<p>Ander gebruik van de collectie</p>	
VOOR BEELDEN	<p>Track in Residence</p> <p>Emotioneel tapijt MIAT</p> <p>Samenwerking Design museum gent en woonzorgcentrum De Vijvers</p>	<p>Huis van Alijn</p> <p>Museum aan de stroom</p> <p style="text-align: center;">Ter voorbereiding van het aanbod</p>	<p>Museum aan de stroom</p> <p>Huis van Alijn</p> <p style="text-align: center;">Vorbereidende fase</p>

Publieksontwikkeling

- **Participatie**
 - Co-creatie (zorg- en museumwerkers)
 - Andere museumervaring
- **Anders gebruik collectie**
 - Persoonlijke verrijking, uitwisseling ideeën
 - Reminiscentie: terugdenken verleden,...
 - Link met museum is weg

Toekomst?

- Belemmeringen
 - Toegankelijkheid museumgebouw
 - Prioriteiten, budget,...
 - Zorgbehoefte van ouderen
 - Kwaliteit vs. kwantiteit
- Valkuilen
- Toekomstmogelijkheden
 - Publiek in WZC evolueert
 - Museaal extra muros aanbod binnen WZC

& verder?

AANBEVELINGEN

VERDER ONDERZOEK

CONCLUSIE

Aanbevelingen

- Samenwerken werkt
- Musea: bekendmaking collectiegebruik voor
reminiscentieactiviteiten in de zorgsector
- Documenteren!
 - Positieve resultaten in kaart brengen
 - Bijdrage onderzoek + invloed beleid
- Delen van good practices
- Structurele en duurzame verankering
- Fysieke toegankelijkheid

Verder onderzoek

- Beperkingen eigen onderzoek:
 - Geen volledigheid: onmogelijk om algemene uitspraken te doen
 - Geen bevraging van ouderen
- Verder onderzoek:
 - Onderzoek koppelen aan praktijk
vb. Museum Well-Being Measures Toolkit
 - Bredere context resultaten?
 - Uitbreiding
 - Interdisciplinariteit onderzoek

Conclusie

- Samenwerking tussen musea en WZC draagt bij aan Active Ageing proces
- Verschillende samenwerkingsvormen en methodes
- Publieksontwikkeling voor ouderen (participatie en anders gebruik collectie)
- Geen blauwdruk, eerder visies en mogelijkheden.

DISCUSSIE EN VRAGEN

THESIS LEZEN?

**MAIL NAAR
LIZE.DEDONCKER@HOTMAIL.COM**